

06.11.2015 року зазначено, що «анонімні листи, що містять відомості про вчинені кримінальні правопорушення, реєструються лише в підрозділах документального забезпечення і передаються за резолюцією керівника органу поліції або особи, яка виконує його обов'язки, до структурних підрозділів для використання в розкритті злочинів» (Наказ Міністерства внутрішніх справ «Про затвердження Інструкції про порядок ведення єдиного обліку в органах поліції заяв і повідомлень про вчинені кримінальні правопорушення та інші події» № 1377 від 06.11.2015 року // [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1498-15>). Фактично, у підрозділах Національної поліції відомості, що містяться у анонімних листах розглядаються як додаткові джерела інформації про вже відомі кримінальні правопорушення, або про ті які знаходяться на стадії готування. Така, неоднозначна позиція законодавця може негативно відобразитися на практиці правозастосування норм кримінального та кримінального процесуального права, а тому зазначені проблеми потребують подальшого дослідження.

Дика Є. О.

викладач кафедри кримінального права, процесу та криміналістики
Київського інституту інтелектуальної власності та права
Національного університету «Одеська юридична академія»

ЩОДО ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ У ПРОТИДІІ ЗЛОЧИННОСТІ

Прийнятий Україною реанімаційний пакет реформ створив новий правоохоронний орган Державне бюро розслідувань (далі — ДБР), який покликаний боротися не тільки зі злочинами високопосадових осіб та особливо тяжкими насильницькими злочинами, але й націлений запобігати та попереджувати злочини, з метою забезпечення безпеки людини та суспільства а також забезпечення справедливого правосуддя в Україні.

В Законі України «Про Державне бюро розслідувань» від 12.11.2015 (далі — Закон) у ст. 6 вказано, що до повноважень ДБР відноситься виявлення причин та умов проявів організованої та інших видів злочинності, а також протидія їм на спеціалізованому професійному рівні. («Про Державне бюро розслідувань» Закон України від 12.11.2015 № 6 зі змінами від 05.01.2017 [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/794-19/page>)

В основу діяльності ДБР лягли запропоновані концепти розвитку цієї структури на рівні уряду країни. В одній з концепцій говориться про розробку пропозицій щодо формування та реалізації державної політики у сфері протидії злочинності — такі пропозиції мають включати не тільки стратегічні положення, що утворюють зміст державної політики у цій сфері та визначають її напрями, а і заходи, що забезпечують здійснення моніторингу та оцінки ефективності її реалізації. Реалізація цих заходів може бути покладена на науково-дослідні установи, що забезпечують науковий супровід діяльності ДБР. (Концепція діяльності Державного бюро розслідувань. Десять першочергових кроків протягом півроку. [Електронний ресурс] — Режим доступу : https://www.kmu.gov.ua/ua/timeline?&type=posts&category_id=5)

Подібними науково-дослідними установами можуть бути кримінологічні інститути та кафедри, а також окремі криміналістично-експертні установи. Співпраця з провідними спеціалістами, які розуміються на особливостях сучасних злочинних течій та модернових способів вчинення злочинів, зможе зробити ефективною роботу ДБР з протидії та попередження злочинам. Тому, відповідно, законом про ДБР передбачені: жорсткі кваліфікаційні вимоги до кандидатів; прозорий конкурсний відбір на посади — просіювання через фільтр конкурсної комісії, що складатиметься із незалежних фахівців; щорічна перепідготовка чи підвищення кваліфікації працівників, у тому числі в кращих закордонних академіях; жорсткий контроль з боку підрозділу внутрішнього контролю і Громадської ради; первинна і потім щорічна перевірка працівників на детекторі брехні; постійне звітування про власну діяльність тощо. Це необхідні вимоги до службовців, які покликані протидіяти злочинності професійно, про що й зазначає саме правознавець-кримінолог М. І. Хавронюк, який представлений експертом реанімаційного пакету реформ. (Хавронюк М. І. Для чого потрібне Державне бюро розслідувань? [Електронний ресурс] :Українська правда — Режим доступу : <https://www.pravda.com.ua/columns/2015/02/24/7059586/>)

Професійній злочинності повинні відповідати професійні контрзаходи, які віднині будуть діяти в профілактичних та запобіжних спецопераціях даної правоохоронної структури. Постійна перепідготовка повинна будуватися на оновленні знань не лише про новітні криміналістичні засоби техніки розслідування та виявлення слідів злочинів, але й про поведінку особи злочинця та передбачення можливих майбутніх ходів однієї злочинної схеми. Адже, якщо ми говоримо про те, що органу ДБР будуть підслідні злочини злочинних організацій, терористичних угруповань та корупційні злочини великого економічного дисбалансу, то слід говорити про послідовність дій злочинців, про заплановані роками схеми злочинних зв'язків кримі-

нального середовища та про висококваліфіковану посткримінальну поведінку особи чи групи осіб, які не просто планують шляхи відходу, а перенаправляють підозру в адресу іншої «підставної» особи.

За аналогом Федерального бюро розслідувань (далі — ФБР) в США, слід гостро звернути увагу на попередження кіберзлочинності та забезпечення прозорості усього кіберпростору, до якого належать IP-адреси користувачів нашої державі. В Америці слідчий ФБР має повноваження на обробку будь-яких даних та розкодування інформації з мережі даркнету, залучивши висококласних IT-спеціалістів та технологів, задля забезпечення державної безпеки. Закон наділяє ДБР такими повноваженнями, які не потребують узгодження з будь-якими іншими установами, що дає змогу підсилити контроль за кіберпростором не лише з боку кібер поліції, але й за допомогою спецоперацій ДБР. Аналогом цього є робота Національного антикорупційного бюро, яка тепер також є симбіозом партнерських відносин з ДБР. Це важливе питання в аспекті розбудови ДБР, тому що в процесі боротьби з корупцією на яву, вона переходить в простір даркнету, який зараз є раєм для корупціонерів, які замінили валюту на «bitcoin», а також для наркокартелів, як злочинних організацій, які діють прямо на території нашої країни. Наприклад, на сайті Служби безпеки України нами не було знайдено ні єдиного запису за запитом TOR (це одна з основних платформ даркнету), а на сайті Національної поліції — лише одне повідомлення.

Будь-яка розбудова починається з дискусії про необхідність того чи іншого підрозділу у структурі та базовій політиці її діяльності. Подібна правоохоронна реформа, внаслідок якої було утворено ДБР — це показник розмежування не лише компетенцій державних структур, але й особливостей вчинення певних видів злочинів певною категорією осіб. Кримінологічні знання необхідні для завершення циклу структуризації правоохоронного органу та підвищення ефективності роботи з попередження та протидії злочинності.